

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 50 (9425) Четверг, февраль 28, 1974 чыл

1975 чылда үндөзгөттөгөн Өрткө 2 кол.

РЕСПУБЛИКА ЮБИЛЕЙИНГЕ ТӨЛЕПТИГ УЖУРАЖЫР

Бистик республиканың ажалчы чоңнары 1974 чылдың октябрь 11-де Совет Социалисттик Республикалар Эвилелинин уаустарының өткөзүлгөсүн Тываның эки тура-биле бактап киргенниң алдарың 30 чыл оюн демдеген эрттерер. Тыва улустуң амыдыралыңа болган бо улаң, өөрүшкүлүг болушкунуң болза тывааларның материалдыг болгаш угаан-болгал күштериниң чечетлептеринге ыктыялар чок делгем орутку амыткан, Ленинниң национал политикамың ботта-мынчылыгың чайышпачык херчин бо.

Ботуну Тыва — чаа тудугарның, үстүлүрүң азы-бүрү адыралыңа ишчилең хөгжүлдөң элестерин, көдө ажал-агыттың медальдарыңа болган элестериниңтен чер, жомониктиң өздүлгөң, социал болган кызулуга чарыктың амыдыралың чери алган. Ленинниң кооперативтиң планлы амыдыралга боттадырган чорук — тыва улустуң улаң чалал азымыкымың. Совет күрүсүнүң кайгамчык улуг материал-техниктиң дууламчылыгың ачымында коштук аалдар ортунда амы үениң чагайыктыккан суурлар турустуңулаң. Кохос-сохос тургузуу коштук араатарың күш-ажым-дын болган амыдыралың үндөсүн-биле чарыкты, көдө ажал-агыттың бүдүрүккү күштерин хөгжүлдөң делгем орутку амыткан. Тыва улус социалисттик культураны сайы-адыралыңа кайгамчык чедикшиктерин чедип алган.

Совет Тываның ажалчы чоңнарың чедикшиктерин, оң социал, экономика болган кызулуга талаам-биле деш-тискен болза оң улаңууң тургузулук күш-ажымың, Совет Эвилелиниң бүгү надыралың болган улаңуу-арың кады кылган күжүшкүштериниң, Ленинниң национал политикамың, улаңуу-арың надыралың түнелди. СЭКП Төң Комитетиниң болган Совет Чаяктың хуи бүрүдөгү ады-адыралың салымчылыгыңа болган ишчилеңиниң түнелди болур. Чогуу-на халык Советтер чуртузун улаңуу-арың, интерна-ционалың надыралың, оларның улуг дууламчылыгы тыва улус-күрүсүн үндөсүн-биле чарыкты, бистик делгем делгем эң муракчы социалисттик инитиелдиң бедиктерин чедип келген. Оң делгем Төрөн чуртуңуң дөң шанымы — Ленин ордени болур. Республиканың ажалчы чоңнары Совет Тываның 30 чыл оюн алаңа Төрөн чуртуңуң база бир бедик шанымы — Улаңуу-арың надыралың орденни тымыктың чылда демдеген эрттерин турары база ханы улаңуу. ССР Эвилелиниң алдарың 50 чыл оюнда өскө эвилделген, авто-номнуг республикалар, областар болган национал округ-тар-биле кады Тыва АССР Улаңуу-арың надыралың орден-биле шаңнаткан.

Совет кижилер алдарың өрткөн орунче хал коруңу, түрүдөңүн үндүрүң, партияң салган сорулгаларың чедикшиктер боттадыралың хандыралың-биле байлаң дур-жуланың моончеп турар. Тоску беш чылдың өрткөн үч чылда Тываның ажалчы чоңнары улус ажал-агыттың болган кызулугуң бүгү адыралыңа улуг чедикшиктерин чедип алган. Беш чылдың шийиттерин чыңалды бүдүрүлгөңүң болган 1970 чылда делгем 35,7 хуу, а күш-ажымдың бүдүрүлгөңүң 24,3 хуу өскө. Шаңдан азыр 12 миллиард рубльдиң продукцияны бүдүргөн. Көдө ажал-агыттың ишчилеңиниң чедикшиктерин улуг. Ияңи продукцияң чылда ортуңа хемчөөң кохос, совхозтарга 10,2 хуу өскө, шийитиниң малыңың баш саны база өскө, тудуг, транспорт, коммунал хандырылгы, садың, улус өрө-дөңгөң, кадык камталылы, кызулуга улаң мый хөгжөөң.

Бүгү-өндөңдүң социалисттик чарыкыңа чедип алган бедик көргүзүлгөң дөң чылдык районнар, дыка хай колхозтар болган совхозтар СЭКП ТК-ның, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болган ВЛКСМ ТК-ның Кызыл туктары-биле шаңнаткан. 1973 чылда чедип алган чедикшиктерин дөң көдө ажал-агыттың, үстүлүрүң, тудугуң, транспорттуң болган бүдүрүлгөң өскө-да адыралың чүч-чүс муракчыларың ажалчы бедик шаң-надыралың-биле шаңнаткан.

Бо чедикшиктер бистик өөртүң, бистик чоргаларың-ымыкы болуп турар. Ыңчалга-да бистер «Байраадың делгемдештериниң эң эки артың — кол кичөөңиң шийитир-леттиңиң» алдарыңа моончоры болур... деп улуг башың В. И. Ленинниң салың улус чуртуңуң бис. Чокта чаа СЭКП Тыва обкомунуң бөрүсү «Совет Тываның 30 чыл оюнда белекдеш болган оңу байырал эрттериниң дугайында» доктаалды хулаң алган. СЭКП-ның XXIV съездиниң болган партия Төң Комитетиниң декабрь (1973 чыл) Пленумунуң төгүдүгү шийиттериниң, оң Пленумга СЭКП ТК-ның Чийине секретары эң И. И. Брекшөвтиң чу-гаалында айткан чууларын боттадыралың ажалчы чоң-нарың күжүң мобилизациялар-биле тыва улустуң оң улуг байыралыңа демдеген эрттериниң, инитиел бүдүрүлгө-лүң ажалчымың улаң мый бедиктериниң, чоңуң идея-политиктиң болган интернационалы кижизилдешени күнел-дештериниң өрткөң чуугаалың миде ошалаң айткан.

Совет Тываның 30 чылды төлөткөн улугуң база 1974 чыл-дың даагаларың болган социалисттик хуулаңдарың хуусаа бетинде күөсүлүр дөң улус ажал-агыттың болган кызулугуң бүгү адыралыңа социалисттик чарыкың улаң кал-барың партия хооронуга, районнарыңа, хоорай ба-за райкуукомнарга, республиканың министрстволарыңа база албан организация чедикшиң, облобфорулаңга болган ВЛКСМ обкомуга оң доктаал хуулаңдыр турар. Тоску беш чылдың үшү чылдың чедикшиктериниң улаң бисылган, коммунисттик, республиканың ажалчы чоңна-ры Тываның экономикалы улаң мый хөгжүлүгү, чоңуң амыдыралың материалдыг болган кызулугуң чедикшик бедиктерин, тодаралың дөңү чылды чедикшиктерин дөңоң дөң улус күжүшкүштерин ажалчылар алар. Оң доктаал-га дүштүр партия хооронуга, районнары болган хоорай, райкуукомнар Совет Тываның 30 чыл байыралың төлө-ткөн улугуң талаам-биле организация болган пронадың ажалчы планнарың ажалды кылар учураңуң. Республиканың надыралың, районнар төнтериң чагайыктың, эң эки көдө суур, ферма, бригада, клубтар, куудукту дөң конкурту чорударың планда коруп турар. Байыралга холбарып чачык болган чайгың Наадымың база Тыва АССР-нің улус ажал-агыттың чедикшиктериниң делгем-деген Кызылга чорударың база айтың турар. Республиканың бот-тыңдыр уран чуудул корудалың чорудар, күш-ажымды болган кызулугуң районнар байыралдарың эрттер, уран чурталың делгемдеген болган өскө-да ажалчы хемчеглерин, а оң мыйшаң Тыва АССР-нин чечен чогаалың болган уран чуудуңуң кемзөөң Москвага эрттер.

СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-нің Министрлер Чөвүлели-ниң, облобфорулаңдык ишчилең таварыштар Хуулаңдык делгем тургузар, ажал социалисттик чарыктың тилекчи-лериниң алдарың болган муракчы коллективтерини кичир бисилер. Байыралдык бүдүрүлгө районнарың болган Кызыл хоорайның база үстүлүрүң бодуруң, транспорт, тудуг, коммунал-амыдырал хандырылгы, садың организация-ларың коллективтериниң, колхозтарын болган совхозтар-ның үшү күрталда социалисттик чарыкыңың түнелдиң тү-дүр.

Республиканың ажалчы чоңнары Совет Тываның 30 чыл төлөткөн улугуң дөң чарыкты киршишпашаң, СЭКП-ның XXIV съездиниң шийиттерини күөсүлүрүң, улус-тарың Ленинниң улуг надыралың, ажал-дууламчык интер-националы чоругу улаң мый бижыралыңа боттарын күжү харамнамык дээрин партияга болган Совет Ча-вакка бүдүрүң турар.

ШАЛЫПЧЫ ИШТИ-БЕШ ЧЫЛГА СААНЧЫЛАР, ИНЕК КАДАРЧЫЛАРЫ!

51101

Мыйыстыг бода малдың баш саны 5,1 хуу, оң иштиде сар инектени — 10,1 хуу өстүрер.

БИР ИНЕКТЕН ОРТУМАА-БИЛЕ 1800

Бир инектен ортумаа-биле 1800 кг сүтү саар.

100 ден 80 БРЗИДА

Төрүүр 100 инектен 80 бр-зааны алыр.

32 МУҢ 27 МУҢ

Этти күрүңгө садыр — 32 муң тонна. Сүтү күрүңгө садыр — 27 муң тонна.

78 15

Күш-ажымды бүдүрүккү-лүү 78 хуу бедикер. Продукцияны бот-уөсүн 15 хуу чийгедир.

350

Садар малдың дриг депа-зын 350 кг чедирер.

9000 12600

Тодарадыкы чылдың бирги чартымыда күрүңгө 9000 тон-на элти, 12600 тонна сүтү саар.

МАЛ АЖЫЛЫНЫ ПРОДУКТУЛАРЫН КУРҮНЕНЕ САДАРЫНЫ ПЛАНЫН ХУУСАА БЕТИНДЕ, ДЕКАБРЬ 25-ТЕ, КҮҮСЕДИЛИЦЕ!

БҮГҮ-НИИТИ КҮШ-БИЛЕ

В. И. Ленинниң адия комсомолга тымыскадан бөр бо чылдың июль 12-де 50 чыл болур. Оң тооттуг улуг боулуңуңа бүгү амыктар, комсомолду хоочунары, совет киж бүрүг төлөткөн учураңыр дөң белектерин турар. А ВЛКСМ Төң Комитетиниң бөрүсү «Комсомолга В. И. Ленинниң адия тымыскамы-нда бөр 50 чыл болганында белек-кел дугайында» доктаалды өрткөн чымына хулаң алган.

Комсомолдуң VI съездиниң ма-вифестиялың мыйча дөң: «ССРЭ-ниң чурталга бүгү улустуң күш-ажымды амык-өскөни болуңуң муракчы отряды-биле — Амыктарың Коммунисттик Эвилели-биле кады — Ленинниң бисе артыгарың чарыкы-рын чадгыс күөл болган бижык шийитир-биле боттадыралың, Ленинниң бисе чуртаар, ажалчылар болган демөөскүр дөң ол атты ху-лаң алган». Комсомол В. И. Ленин-ниң чарыкыңа амыктың ботуруң берелерге моондалады, оң со-рулгаларың күөсүлүрүң, Ленинниң тугуң бедик тудурың Коммунисттик партияга азырал.

Өрткөн чылдамың дүрүзүңда Ле-нинниң комсомол бодуңуң ажалчы дандыраалың шынчылың бүдүр-төөң. Комсомол өдүм чок Ленинниң ады улуг адыр болган чуртаары-биле эдилең, Ленинниң чыгылгың, Коммунисттик партияң ажалчы-дыктың шынчының амык-херо-биле бедиктиң келген болган бо хүнер-де коммунисттик инитиелдиң тургу-зарыңа, партияң XXIV съезди-ниң төгүдүгү шийиттерини күө-сүлүрүңге идеялың киржиң турар.

Тываың 25 муң кезгүңүңдү ком-сомол организацияда В. И. Ленин-ниң адия комсомолга тымыскамы-

дан бөр 50 чыл болур оюңа төлө-ткөн учураңыңа белектерин тур-ар. Амык үдө комсомолдуң ор-ганизация болган бедик бүрүдүгө ВЛКСМ-ның оң байыралыңа ту-рескалган социалисттик чарык кал-барың. Тоску беш чылдың тодар-дыктың чымыңың планың ошалаң-дыктың хуусаа бетинде күөсүлүрүң «Амыктарың шынчың кижин, мер-геялиң болган дилеп тымыктың-ны — беш чылга» деп шимчөө-күн Кызылдың ажалчыларың, То-жуңуң инитиелериң, Моңгуң-Тай-га-ның сарыкчыларың, Эриңниң хайыуларың, Бис-Хемниң тараан-чыларың, Ал-Довурантың туду-жуларың болган өскө-да хой-хөй амы-ктарың хаара туткан.

ВЛКСМ организациялары ком-сомол амык кижин, плөөр бүрүдү-гү ажал-жизиниң, өрөдөлгөңиң, сагыла-чурмуңуң үчөгөрлү болган турарың, амык-херо-биле комму-нисттик моральдык нормаларың бедиктиң бодуңуң инити билиңи, кызулугуң, мергеялиң бедиктерин, күш-культурага хандыктың, ГТО нормаларың дужагаң турарың чедирин амык сорулгалың салган. Оңу боттадыралыңа Ленинниң ажал-чы улуг ролюң ойнар. «Коммунист-тик өөрөң» деп амыктарга В. И. Ленинниң кол чатың учурулга бол-дурган, хуу планнарың комсомол-органнарыңа, ВЛКСМ кезгүңүң, амык кыла бүрүгү — алган. Чык-кы, Комсомол кезгүңүңүң Кызылдың комсомол организацияда 7012 кижин хууда комплекстиң планыңа чедикшиктерин күөсүлүр турар. Ком-сомол комитеттери адыктарың

ССРЭ-НИН ӨНУГ МЕТАЛЛУРГИЯ МИНИСТЕРСТВОЗУНУГ БУДУРЛУГЕЛЕРИНИН БОЛГаш ОРГАНИЗАЦИЯЛАРЫНЫ АЖЫЛЧЫННАРЫН, ИНЖЕНЕР-ТЕХНИКТИГ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫН БАЗА АЛБАН-ХААКЧЫЛАРЫН ССРЭ-НИН ОРДЕННЕРИ БОЛГаш МЕДАЛЬДАРЫ-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУ ЧАРЛЫ

1973 чылда планнары болган социалисттик хуулаңгө-лөрүң дөңдүр база азыр күө-сүлүрүң чедип алган чедикшиктерин дөң шаңнаары бола:

ТЫВА АССР. КҮШ-АЖЫЛЧЫН КЫЗЫЛ ТҮК ОРДЕН-БИЛЕ
Анатолый Парамонович Пу-габөтү — «Тыва кобальт» ком-бинаттың аппаратчыгы.
Кешкен Оңай-ооловчи То-жунга — «Тыва кобальт» ком-бинаттың чылаачыны.
«ХУНДУЛЕЛДИН ДЕМДЭЭ» ОРДЕН-БИЛЕ
Александр Павлович Була-ковту — «Тыва кобальт» ком-бинаттың мастери.
Николай Егорович Коновко-ту — «Тыва кобальт» тудуг эр-гөдөлүңүн партом секретары.
Аңай Довуран-ооловчу Оюну — «Тыва кобальт» комбинатта тудуг участогунуң штурман-малары.
Чечек Тугушова Содунам-дырылгымың Эриңде уча-стоугуңуң бижыкчызы.

«КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЭРЭС-МААДЫРЛЫГ ЧОРУК ДЭЭШ» МЕДАЛЬ-БИЛЕ
Николай Сангыр-ооловчи Монгушту — «Тыва кобальт» комбинаттың производчиги.
Николай Алексеевич Огу-реңкову — «Тыва кобальт» комбинаттың слесари.
«КҮШ-АЖЫЛЧЫ ШЫЛГА-РАЛ ДЭЭШ» МЕДАЛЬ-БИЛЕ
Борис Серфилдович Кро-кочевту — «Тыва кобальт» ком-бинаттың электрослесари.
Иван Петрович Литвинен-кову — «Тыва кобальт» ком-бинаттың бульдөөр машини-зи.
Виктор Григорьевич Про-соловту — «Тыва кобальт» ком-бинаттың аппаратчыгы.
Макал-оол Оловоич Уууна-ты — Тораң-Халың шийи-тел-ажымтал бүдүрүлгөңиң слесари.

ССРЭ-нің Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы И. ПОДГОРНЫЙ
ССРЭ-нің Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.
МОСКВА, Кремль, 1974 чылды февраль 15.

ЧОНУҢ АМЫДЫРАЛ ХАНДЫРЫЛГА БУДУРЛУГЕЛЕРИНИН АЖЫЛЧЫННАРЫН, ИНЖЕНЕР-ТЕХНИКТИГ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫН БОЛГаш АЛБАН-ХААКЧЫЛАРЫН ССРЭ-НИН ОРДЕННЕРИ БОЛГаш МЕДАЛЬДАРЫ-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУ ЧАРЛЫ

1973 чылды планнары болган социалисттик хуулаңгө-лөрүң дөңдүр база азыр күө-сүлүрүң чедип алган чедикшиктерин дөң шаңнаары бола:

ТЫВА АССР. КҮШ-АЖЫЛЧЫН КЫЗЫЛ ТҮК ОРДЕН-БИЛЕ
Гельда Натимоловна Бата-лымованы — чоңуң Кызыл хоорайда амыдырал ханды-рылга комбинатымың парис-малери.
«ХУНДУЛЕЛДИН ДЕМДЭЭ» ОРДЕН-БИЛЕ
Има Хероловна Дөңгөш-оо-ду — чоңуң амыдырал хан-дырылгымың Эриңде уча-стоугуңуң бижыкчызы.

«КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЭРЭС-МААДЫРЛЫГ ЧОРУК ДЭЭШ» МЕДАЛЬ-БИЛЕ
Шой Соттаева Давакайы — чоңуң Ал-Довуран амы-дырал хандырылга комби-натымың бижыкчызы.
«КҮШ-АЖЫЛЧЫ ШЫЛГАРАЛ ДЭЭШ» МЕДАЛЬ-БИЛЕ
Алексей Дмитриевич Лу-танович — чоңуң Кызылда амыдырал хандырылга ком-бинатымың шак соетканы.

ССРЭ-нің Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы И. ПОДГОРНЫЙ
ССРЭ-нің Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.
МОСКВА, Кремль, 1974 чылды февраль 23.

ССРЭ-НИН ХЕРЕГЛЕКЧИЛЕР КООПЕРАЦИЯЗЫНЫ БУДУРЛУГЕЛЕРИНИН АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫН ССРЭ-НИН ОРДЕННЕРИ БОЛГаш МЕДАЛЬДАРЫ-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУ ЧАРЛЫ

1973 чылды планнары бо-ла социалисттик хуулаңгө-лөрүң дөңдүр болган азыр күө-сүлүрүң чедип алган чедикшиктерин дөң шаңнаары бола:

«КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЭРЭС-МААДЫРЛЫГ ЧОРУК ДЭЭШ» МЕДАЛЬ-БИЛЕ
Лока Натимович САТТЫ — Чоң-Хемчик районун хере-глекчилер инитиелдиң баш-таар чериниң даргазы.
«ХУНДУЛЕЛДИН ДЕМДЭЭ» ОРДЕН-БИЛЕ
Мария Кирриловна ДВОР-КОВАНЫ — Барыч-Хемчик районун хереглекчилер ин-титиелдиниң столовазымың по-вары.
Мария Александровна ДРО-КОВАНЫ — Улуг-Хем рай-онун хереглекчилер инитиел-диң кол бухгалтери.

ССРЭ-нің Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы И. ПОДГОРНЫЙ
ССРЭ-нің Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.
МОСКВА, Кремль, 1974 чылды февраль 13.

Совхоз Сереновна МО-НГУШУ — Бай-Тайга рай-онун хереглекчилер инитиел-диң магаланың улуг салы-чызы.

«КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЭРЭС-МААДЫРЛЫГ ЧОРУК ДЭЭШ» МЕДАЛЬ-БИЛЕ
Петр Романович СОРОКИ-НИ — Тываның хереглекчилер өкөөдөлүң автотранспорт көвчөүлүңүң чылаачысы.

Александр Ховандыговна БИЧИПТИ — амыкчылар-ның «Найрал кооперация-ның хаб бижыр чериниң лекары, Улуг-Хем район.

ССРЭ-нің Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы И. ПОДГОРНЫЙ
ССРЭ-нің Дээди Совединиң Президиумунуң Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.
МОСКВА, Кремль, 1974 чылды февраль 13.

мийшаң хоочун кижилер амыктар-ны дадымың алган, кижилер хемчеглерин акжидип шидөөң.

Тываның баштайгы механизатор-ларыңың бөрөөң Кара-оол Чаы-дак, Совет Эвилелиниң Маалдыр Хомушчу Чүрүг-оол, Социалисттик Күш-ажымды Маалдыр Ооржак Дажы-Намчак, тудугу-бригадир Мария Сафронова ишкан, боттары амыктарга үлгөң болушпаан, саар-ны инитиелдиң турар хоочунар хөй.

Амыктар-биле ажал дугайында парбулдуң орнакчыларың болган чамдык коммунисттериниң өч-төңгериң парторганың база эң организацияның хураалыңа чууга-лып турар, үстүңде айтканымыс-дег, ыңдыг коллективтер бисте хөй. Ыңчалга-да амыктар кижизилдеш-төөң шооду салгың салба, мыйдагы хоочунар-биле амыктар-ның харызыланы бижыгала ажал-ды сула чорудуң турар партия ор-ганналарыңа ам-даа бар. Чөөң-Хемчик, Барыч-Хемчик, Бай-Тайга райондарга болган чамдык коллек-тивтерде ий-чаныс амыктар инити-те ажалчы амык кылабы, өөрө-мөк база хөй-инитиңиң корум-чүрү-мү туурар, худжанаар болган ара-гылар чоруктуң ам-даа бары ам-ыктар-биле ажалды көпчаның дугайың херсөөң турар.

Чөр-чөдө партия, организацияла-ры бо талаам-биле хемчеглерин ая, амык ажал-шочулары дүрүзүл-гө болган хоочун кижилерге бижыгалаарың чадгың болдулар учур-дугу. Комсомол, профсоюз болган өскө-да хөй-инитиң организацияла-ры ук ажалга идеялың киржир хуулаңгың.

ХОЙЖУНУҢ АЖЫЛ-ИЖИ

Улут-Хем районда «Ам-Турт» совхозунун Ам-Турт салбырында хойжу коммунист Монгуш Давырыя ол аялында 10 чык ууртундасын чок ажилдап келген. Эртең чыдарын иштөөдө малчыга болгончок-ла таварчык кайгылар канып-даа бергерлер ол турубай, идууру күш-ажылы-биле тыдыкмын эртин, багай өвөс түндөлдөрүн бооп келген.

Малчынын кышта Теректя Ховузук-Аксы деп черде. Кыштагың деваскери олар-биле байла. Артын талааның да Вон-Дагым болган Кара-Хайын кара мөстери чаттык чорунан. Оларын аразында довууктар, патчы-гаптар бар. Мурнуу талаа малчынын чамалдан ала-лаш, тарыа кооруру. Оң чобулдан чыраалар аразында үнөн кара сүт кыптын ширин сөк үлөүрүндө беши дойма. Ол чорук малды күзүн, чыны чымыр уладды донтоомак сүт ижеряге кон-чут таарымчалыг.

Хочуун хойжу малды семиртин олардыгыңче, азырап карактарыңче тындык дөрт элчылдык үргүлүт сагым салып чоруур. Чыны чык бурдуе Чаа-Хал байжыны көктү-шактыг, серия олардыга боттанан коюч чор-лаш, семиртин олардыгар. Алаа беши чүм олардыгар бодунуң туралааны-биле ийн-чүр чедир солуур. Шах ыч-чаар шөр малды тайгаңы өж өттүр, сериян чайлагла-рынга семиртин арга, кып-ты тоовас, белеп арып байсы-ревас болурун оң довуук-лазы балчатын турар. Тайга-дай кирип келген, Кожайда чайлаглаң чортуу тараа оларынче өг-бүлөзү-биле не-жүч, олар оолун чоруптар.

Оң соода кыштагыңа эгелдер. Малчы кыштагына келген, оң оларын кайы-ха-маа чокка төтөгөзөс. Ол олардын үчүстөк азым-биле хувааган, күстөк олоон хой-ну шыгымы кадатын чур-му-биле чорудары дүрүм бол-ган. Оң бөткө кыштан хой-ну хур, семс-шыраа ажы-рары берге болгай. Дуржу-галыг малчынын малга чирт-ир 3-тен 7 тоона чедир ситенин бодунуң күжү-биле нешип ап, чаш хурагалар адалга урар 10 тоона күрүк өкөстү белек-кеп алыр чактык болган.

Монгуш Холчүкович Давы-рыя хойжулап эгелөөнүң бай-тайгы чымыдан бөр тө-рүр хойлар мадарып не-жүр. Эртең өңүң иштөөдө 100 хойга олааштыр 84-тен 101 баш чедир хураганын камгалап алышында, хой бү-рүздө 2-ден 2,8 кг чедир дүңтү ийртып ап турган.

Хочуун хойжу тоску беш тындын пияштырган үшүк тындын 100 хойдан 91 баш хураганын камгалап, хой бү-рүздө 2,8 дүңтү - дүңгүрүн алган. Малчы бө чымын мал кыштагылашкыныга ба-за багай өвөс белекелген. 8 тоона ажык ситенин нешип ап, 4 тоона ажык будук-бу-рчуу кадыгары, күзүн-не кыштагында чедирин алган. Кыштагың септелген чор-гуу үзүндө дооскан.

Амгы үдө малчынын пияш-тың малын хур, оңча-менди кыш азырын турар. Ыла-да мал чөм бар, оң чөмгер-ляганы район аугаар чорудун турар. Хойун олдаашкыны январын эгелөөдө түдүк-төз. - Дуржулгалыг хойжу талаа ажык белекелген. Чаш хурагаларын өстүрө кайжа база бар. Төрүзе чоругур 380 хойдан бө күнереге чедир

332 хой олдаан, оон хура-галары меңди. Оларын дур-жулгалыг саклашык Азия Саңгаалап болган хочуун малчынын урудалары ком-сомолдулар Рай биле Мапа олар эки доруктуруу турар. Олардын ижи бүрүздө 100-тен 132 баш чедир хура-галар быжылгатынган. Сак-лашкыны чаш малды каачар ажаал, каркатын ту-рары улт кадары үргүлүч хайгарып, чамдык таварчы-галарды арып бөрөгө ма-чаар дүрүн дуза чедире-нин бодун аргалагың олар-ын өрөдөп турар.

СЭНП Төп Комитетинин партияга, совет улусуа Кы-гырым-биле тынышым, СЭНП өбүмүзүн Х илеуүмүзү Ташага хой азыннын хой-жү-дөр талааны-биле күзүн алгай довуулаң амыдыралга бо-тандырап дөш хочуун мал-чын тодарыктын чыда бар аргаларын санап көрсөп, төрүрү 100 хойдан-на 90 хура-ганын хой бүрүздө 2,8 кг азын киргип азырын, 10 тоона ситенин нешип белек-елеряң хурааган.

Монгуш Холчүкович Давы-рынын чүтө мураңкы мал-чынын эвөс, ол-идеңкейлиг хой-ияттыч. Ол район Со-вдийн Депуатаы, партия эге органаащанын малчы-наа агитатору. Чай чок чымыштыг ажалдыг-даа бол-за, депутат хураалыгың өңи күөсүдө, сессияларга үргү-лүч барып, анаа үндүргөн шийтирлерин бодунуң орун-тарыга барып, сондукта-рына тамшытырп турар. Сондуктарың берген ча-гыларын ийөөнөйлиг ды-нап, оон күөсүдөзүң чедип ап турар.

С. СОТНАМ.

ДЕЛЕГЕЙ, БО ХҮННЕРДЕ

КНО-да тараткан

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). СЭНП ТН-ның Чингине секретары Л. И. Брешневтин албаның найыралчы аян чоруун кылып, Кубага чоразынын үзүндө ат салган Совет-кууба декларацияны Кол Ассамблеянын болгаш Айыыл чок чорук Чөвүлө-лениң тускай документини кыдыр КНО-да тараткан.

СОЙГАЛААШКЫН

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). Чили-нин чалбыштыг патриоту, чурттуң президентин чораян Сальвадор Альендеин ка-дайы КНО-нун кийинин эрге-леринин талааны-биле ком-сомолуң хураалыга чүвө чу-гаалаан. Чилиде фашистга хулаптын укур-дүрүм чок үлгүдөшкөндөрүн сойга-лаан.

Мен, маана, өг-бүлөзүң өс-күрүтүп мун-мун херөөнө-нөр-ия болган өскүстерин тө-лөөкчүзү болуп келген мен деп, КНО-нун кижигүнери күрүлөөрүн делегаттарыга, америк болган делегей хой ийитианын төлөөкчөктөрүн Ортенсия Бусси де Альенде делегей.

Кийинин хостуг, айыыл чок чурттар өрөзүн кийи эрге-лениң бүт-ияти декларация-да айткан. Ылаңы эрге-ам чили улуга чок. Поли-тиктиг болган профваиле ажалдагыларын өлдүрүп, шажылаары, кийилерге ка-дыг-даа буруу олаашың олар-ны кара-байжынаары, акты-кындарын араптыны биле ийетип, сүрөт болган өсе-ле-да күндөр хулаптын түп бү-рүдө ажал-чорудулаң апарган.

Кийилерин калбаа-биле өлдүрүп, чидарып турар. Чам-дык түндөлөрүн өздүрүп аларга, өлдүрөөнөрүн сапы 80 муң ийик четкен. Кайжа демократияны катан тургус-нап, өлдүрүүчүлөрүн судна ийирген соода, чүтө ыччаар-да өлдүрөөнөрүн малаңгы сапы үнөр деп, президет Альендеин кадым айткан.

Угай-болдалың, арып-түр-пүн болган хурааларың хостуг болууру ам Чилиде чок. Чөш болган өсе-ле-да партиалары хораап,

СОҢУУРГАЛ ӨЗҮПТУРА

ГЕЙДЕЛЬБЕРГ. февраль 26. СЭТА-нын корреспондентин И. Масловун дамышты турары болза: аңа эртең Совет Эвелединин неделезин хой-ияттын улут сонуургалыг болдурган. Совет литерату-рыны болган чурдуга симба-лыг урян үгүлдү делегелезин эрге-жаа совет филытерин көр-гүзүп турган кийотетрага үргүлүч хой чыгып турган. Ол дугайың «ФР-СЭП» ийитианың Гейдөлберте удуртуктары СЭТА-нын корреспондентизага чугаа-лаан.

1970 чылда үлдөвөлтүң түрүстүң ол ийитианың со-нуургалы болза Советтер чуртуну дугайында шынны кийилерге чедирин тайыл-кылаары, совет-барың-гер-ма хураалаары көрүлө-рүнө хураалы болур. Ийити-алде конгүвөрүңүн аразында Гейдөлберттин 14 муң студентин университеттеде өрөшүн турар аныктар хой. Анык оолдар болган уруг-лар дыка хой көмөчтөргө эгелектелери бодун турар. Олар өрус дымды өрөшөр та-лазы-биле курстары органи-заастарыга идекейлиг кир-жиң турар.

Гейдөлберттин «ФР-СЭП» ийитианың оралакчы президентизин профессор А. Алятинин СЭТА-нын корреспондентиза-биле беса-дыга демделезин болза:

Тайбыңга ынакшылдыг улустарның удурланышкыны

ДЕШ. (СЭТА). Ийитианың «Нонд гералд» солузу бо-дунуң чүгүлдө Диего-Гарсия ордукуна америк шериг ба-зааны тургузар чорук ол-ла деваскериң эртер кавы-зында күрүлөөрүн айыыл чок, хостуг турар чорууна шыгымы кыжаның болур деп бизөөн. Пентагон мыдыг не-колониализм чүгүлдө бодун Ийиди онеанда национал эрге-азыктары камгалаар дөр коозун чүтүрүшүңүр-лар-биле будудурун, чапы-рарын орадылган турар. Ы-дыг эрге-ажыктар дөр чүд-лөдөр камгалаан боор алган, АКШ Латин Америяның болган Азияны чурттары-мын иштени херестерине бо-дунуң холгаарлаашкыны агартып турар.

Ол деваскере америк тө-гөндөшкөңү тургузарыңче утлган. АКШ-тын айымыдыг үлгүдөшкөңү бүгү күш-биле буруу шааң, шалтыкта-рыңче эрик кыжаның күрү-лөөрүң удуртарың ол со-луң кийилган.

«Гранма» катеринин чаа амыдыралы

Гавананың хой километр шойлун чорунан далай өршөгө куба найсымалдык муң-мун чуртгачылары чыгылаш. «Гран-ма» дээр аадыр катерини согуу эки-дирлишиңче үдөөнөр. Фидель Кастрога баптаткан бөүк патриоттар анаа олурун алган, 1956 чылда Кубага экиндирин четкен. Багыстаның кыркы эрге-чагыр-аыга үдүр революстуг демиселдин чаа, тилелелеттү үс-чаданы эгелен. Револю-стуг демиселдин аадыры-биле бүртөтпөгөн «Гранма» катер Гаванада Альендарес

хемден Шериг-Далай Флодуңуң «Касаб-ланка» өртөөнөгө чедир экиндирини-ниң чыгган. Ону анаа мак септөө соода, Гаванада Революция музейиче чорудар.

ЧУРУКТА: катерини кырынга партия-нын болган чакатың удуртуктары, 1956 чылдан тогулду болушуктары киржикчилер Премьер-Министр Фидель Кастрога «Гранма» катерини моделди белекче берип турлар. Пренса Латина-СЭТА-ның фотоу.

Совет делегация Кувейтте

КУВЕЙТ (СЭТА). СССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Секретары М. И. Георгиа-дзе баштаан СССР-нин Дээди Советинин делегацияны ийде чедир берген болган ол чур-биле танышарын уламчылап турар.

Совет делегация алан каш үлгүлүр будурдугелерине чоран болган Перид мугулду-рунда Файдаха ордукука ба-рып, телевидениниң ретра-сляция төвүн, археология му-зейин көргөн.

Ол түн совет аалчылары Кувейтинин Национал Кувейтинин даргазы Халид Аль-Гунейм үдөн чоран болган СССР-нин Дээди Советинин делегация-зына алар жылдыр дүштөк ийитилганы эртерген.

ПБФ-ниң медеглели

ПРАГА. (СЭТА). Профва-илеринин Бүгү-делегей Фе-дерацияны тускай медеглели ийде тараткан болган Камбо-дьяны улустары-биле эл-сет-кий каттыштырылганы күш-тедирериче болган Камбо-дьянын ийити херестерине АКШ-тын холаараашкыны дөп-дөраан сокадарын ийде-ринче бүгү чурттарын ажи-лыч чондарын, профваиле-рини кийилган.

Совет делегация алан каш үлгүлүр будурдугелерине чоран болган Перид мугулду-рунда Файдаха ордукука ба-рып, телевидениниң ретра-сляция төвүн, археология му-зейин көргөн.

М. Макгэхмнин чугаазы

ЛОНДОН. (СЭТА). Амгы үе-ди аржаагадан үер Диео, ажалыч чондарын эрге-ажы-ктарыга дүңгүрү боттут чаар-тылгаларын кыдыр мыдыг ча-аак Англияга эртерин чүгү-ла ден дажыкларың национал профваилерин даргазы-нал оралакчы М. Макгэхм Лондонга болган сонуга-да мурунуң митингизине чугаалаан. Митингизине эр-териниң «Баш мунгап чоруттай үлгүлүр үсүрүң өртү - социализмде», «Комму-нистер дөш бадчалар», «Шахтерларын бүрүң-биле дөткөйлөңөр» деп, бизөөн кийилерин аскап турган. Консерваторларын эртериниң дыка үлгүлүрүң, бөдүн үлгүлүрүң баялыгы ба-сырадырыңа чедирген поли-тиказы М. Макгэхм шүтү-чүлөө.

Шахтерларын бүт-ияти ажал соодашкының дугайың чугаалаан, өртүр, чурттуң ажалын антыштын шактер-биле эл-сеткил каттыштырылганы оң то-ларгыны-биле көргүсөни демделөөн. «Бистер чүтө шактерларын эвөс, хары-даа бүгү бротаг ажалчыларын шынны херо дөш дем-иселени турарыңды бистин чурттуң ажалыч чондары била-р» деп, ол чугаалаан. М. Макгэхм ам бодур сонуга-да үзүндө Компартияның канидаттары дөш бадчаларыңче тымылаарын кий-тилган.

Түңнел чок хурал

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Нефтияң кол сэдип алышчы-лары - коммунисттер 12 чурттуң төлөөкчилеринин бир хүй болган хурамы ийде доовулаң. Ону АКШ-ның ийитианы-ны багыра таарыштырла бодунуң бирги хуралы кыдыр өрттөргөн. Ук бодукту тургузар дугайында шийтирин ка-рыштыгың 13 күрүңгө февраль 11-13 хүнеринде Ва-шингтонга эртер хураалыңа үлдүргөн. Оң соорулганы Ба-зы баркын чүк чурттарыңың эшереткега талазы-биле поли-тиказың дүгүрүч чугаалажыры база эртерин куртар-ларың чедипшея турарын ажиң эртер талазы-биле хө-мөчөлөрү ажалдан кыдыры болуп турар. Ол бодукту тур-гузарыңа Франция удуралың болгон соң бирги база оң дараакыдагы хурааларың ажалыңа киржиринден ойт-аалаң.

Испанияда франкочу өсү-чүрүңүд ужу-рдурак ажаллашкыныга удурлашкыны чыскаалың Чориктин ажалыч чондары кылган. Хоорайга болган ийитинин киржикчилер Испанияда болган Бразилиада профваиле ажалдашкыны болган удуртуктарың ийетип сүрүн турарыңа ийе-лөөнүнүн удурлашкыны кылып, испан улус-биле эл-сеткил каттыштырылганы ийергелөө.

Гавана. Испан эжедек-чилерден Кубаны хостаары дөш кайтамчыктыг демисел-чин Карлос Мануэль де Сесе-пестин өлгөнүнө бөр 100 чыл болган оюнга тураскаган делегей мыда ажиттырган. Куба улустуң шынны огулун амыдыралың болган ажал-чорудуламын дугайың деле-гейч энеопаттары тодар-гай чугаалап турар.

Уругвай-ның дамыш чурттары кү-рүө өрөш 1973 чылдын төн-чүлүдө 600 миллион хире доллар болган. Чүгө эртер чылдын июнь айлаң сентябрыга чедир лашкың чурттарын байжыларыңа тө-лөөр өрөш 27,7 миллион дол-ларга өскөн.

Ажыл чоктар

Капиталистиг чурттарда амы байдалы ап көрөгө, ажил чок кийилерин сапы дыка өшүр турар. Ол дугайында тамдын чы-жентерин көрүп көрөл.

Тускай медөлөрия Эугаар алмрга, 1969 чылда АКШ-на, ажил чоктарың ажалы сапы 2,82 миллион ийиң турган болза ам 4,7 миллион ийиң четкен.

Англияда ажил чоктарың сапы 2,900 муң четкен, оларын 640 муңу - шуут ажил чок кийилер бооп турар. Чүгө январ айда ажил чоктарың сапы 120 муң кайгыт өскөн. Ажил иделезин кымарч дугайында чакантың ол чоруткан хөмчө-лөргө ам Англияны 15 миллион ийиң-зи таварышкан.

Ажылда чоңуу массалы-биле үндүр чорук ГФР-де калбарган. Согуу үдө чүгө пөс-тавым үлдүрүңден 25 муң ийиң ажалдан үлдүрүң, а 100 муң ажилчыны ажалдашкыны кызырған ажилчыны шийитиңе. Ийиң ажал-кырыларын талааны-биле федералдыг ведомствонун президентини И. Штайн-дин медөгелечи бугаар алмрга бө чымы ажил чоктарың сапы улам өскөн.

Согуу ийиң айың дүргүзүңдө ажил чоктарың сапы 4,1 хуу өскөн.

Өртөктер болган үндүрүг, байжы хөдө-лөзү утлган турарыңда миллион-мил-лион ажилчы чондарын амыдырал-далы басырап турар. Ажилчы чондар монопольларын ажаллашкыныга бүгү ийити ажил соодашкыны-биле, ажилчыларын эл-сеткил каттыштыр-лазын шийтөөшкыны-биле удурлаш-тырлар.

СЭТА.

СЭТА.

ӨВҮРДЕН МЕДЭЭЛЕР

СПЕЦИАЛИСТЕР ХУРАЛЫ

Чоокта чаа СЭНП өвүр райкомунун хураалдар аалчыга райондук көдө ажал-агымың тускай эртерининин чөвү-лөд хуралы болгай. Партияны XXIV съездинин тогулду шийтирлерин СЭНП ТН-ның партияга, совет улусуа Кийириңиң аягыңа тыдыктың тодарык-кыч чыдың соорулгаларың баа алган со-циалистиг үлдөвөлтүң күөсөдөрүнө тускай эртерининин киржикчилер дугайында ийеткеди ражүкүсөмүң дар-газың орадыкчымы, көдө ажал-агың эр-тедизиниң чачалыңи М. Танов кылган.

Ол ийитиң көдө ажал-агың билгелерин чок ортуңуңа пронагадаларыңа лектор-ларын киржигелезин дугайында район-да «Билд» ийитиңинин баштаар чери-яң харысчалык секретары В. Очу-ролдуг эртерин ийеткеди баа дыңдаан.

Оң соода «Иман туку» колхозтун кол зоотехники О. Конай, даргазы О. Саана, «Торгалы» совхозтун механики Т. Сю-ндур, кол бухгалтери Т. Чамбалак, Чаа-Суур салбырың эртерини М. Матпаа, «Коммуналыч орук» колхозтун хойжу бригаданың бригадир Ш. Сандым бол-ган өскөлдөр-даа санал берген.

МАЛЧЫН БРИГАДА

Тоску беш чылдын тодарыктың ты-дык алган социалистиг үлдөвөлтө-рүн «Торгалы» совхозтун Кадыр-Бакинда Чактар Монгуш-оолду удурткан хойжу бри-гадам чедипшиңини күөсөдөп эгелен.

Бригадада 24 кодан бар. Ында 8600 хойжун 5700-ү төрүрү. Амгы хүнерде 2800 хой жолдаан. Оң 2800 хураган оңча-менди адынган. Ылаңгың малчылар А. Шиват-Доржу төрөң 348 хойдан 330 хураганы, Х. Кара-оол 240 хойдан 241, Т. Дегер-оол 237 хойдан 258, Т. Кызыл-оол 240 хойдан 242 хураганы камгалап алган.

Малчынарга дузалыжы-биле брига-дада 52 сакламыш чөдө берген. Оларды 3. Шиват-Доржу, С. Мунчиная, Т. Кара-кыс олар доруктары-биле күзүнчө ал-ган хурагаларын меңди өстүрүп турар. 50 ажык малчынар бригада төвтөдө

тургустунган экономикагың билгелерин үлдөвөлтө-рүн өрөшөр политшколада ха-раа туттуңган. Пропагандист М. Базыр-оол дынакчыларыңа быжыг билгени бээр дөш кызымаккай ажалдай турар.

ЧАА ШИИ

Хандагайтынны улусту театрыңың бөт-ының артистери «Амыдырал тилдөр» деп чаа шийин чонга бараалганың эгелен. Ук шийин чогаалчы К. Кулажыны «Ир-жим булду» деп номун эугаар К. Чаш-оол шийиди тургускан. Чаа шийин ре-жиссеру - Улан-Улунин культура институ-дунуң доозукчуу Саяа Арат-оол. Кол-рол-лордың бөт-ының артистери Юрий Ондар, Виктор Даважан, Онал Шулуу, Анна Сарылар, Александр Донтак олар чедипшиңини ойнап турар.

Бөт-ының артистер чаа шийин «Торгалы» совхозна, «Коммуналыч орук», «Кызыл туку» колхозтарга көрүдөр деп шийтирлээн.

КӨДӨЭ ЛЕКТОРЛАР

Райондук «Билд» ийитиңинин 168 лектору эртерин чымы көдө ажал-агың темазыңа 452 лекцияны почмаан. Ылаң-гы А. Далай-оол, К. Шулуу, О. Дадар-оол, Д. Седип-оол, М. Кечил-оол, О. Эрсе-оол олар хой сайын лекцияларын ном-чуп, чоңуңдү хуңдүткелди чедип алган.

КЕЖЭЭКИ ШКОЛАДА

Хандагайтында өрөдөляг-консултация пункттуу хой-хөй ажил оолдар, кыста-рга ортумак эртеринин аттестаттарын бер-гилээн.

Бө чымын сес классы 10, он бирги классы 23 кийи доозуп үер. 11 класска өрөшүн турар райондук орук-тудуг учас-токунда мураңкы ажалчың Төлөт Алай-оол, райпо садикчыңы Норбу Ою-маа, тулдү-септедө участотунун бригадир Монгуш Шолбан-оол чүгө 4-5 дем-дектерге өрөшүн турар.

Кежээки школаңын өрөшөйткө-лөргө быжыг билгелерин бээр дөш, башкылар Куулар Даш-оол, Мария Монгуш, Григорий Дарыма олар бүгү күжү салып ий-ген. С. КУУЛАР.

Ужар чүүлдүн чаа техниказы

МОСКВА. Чоокта чаа Москваның агро-доминарының бирээзинге ужар чүүлдүң чаа техниказын көргүсөң.

ЧУРУКТА: көргүзүгү үзүндө. И. КУРДАЧЕВТУҢ фотоу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

